

Afghanistan: Afghanere i Tyrkia

- Regulær og irregulær migrasjon til Tyrkia
- Internasjonal beskyttelse
- Oppholdstillatelse gir rettigheter
- Den afghanske ambassadenes konsulære tjenester i Tyrkia
- Tvangsretur av afghanere fra Tyrkia til Afghanistan

Innledning

I løpet av det siste tiåret har Tyrkia i økende grad blitt både transittland og destinasjonsland for migrasjon. I 2016 inngikk Tyrkia og EU en avtale som tilsier at Tyrkia skal stoppe migranter i landet som prøver å ta seg inn i EU. Til gjengjeld, har landet mottatt 60 milliarder kroner fra EU (Moe 2020).

Avtalen mellom Tyrkia og EU har blant annet medført at migranter i større grad enn tidligere blir værende i Tyrkia. I januar 2020 var det mer enn 4,7 millioner utenlandske borgere i Tyrkia, ifølge tyrkiske myndigheter (IOM 2020). Majoriteten av disse er syrere (om lag 3,6 millioner) som har fått innvilget midlertidig beskyttelse. I tillegg er det personer som søker om internasjonal beskyttelse (rundt 55 000) samt personer med annen oppholdstillatelse (rundt 1,1 million). Antall uregistrerte, illegale utlendinger er ukjent, men anslag for 2019 ligger på om lag 450 000 (DGMM 2020b).

Det er den tyrkiske utlendingsloven – Law on Foreigners and International Protection (LFIP) av 2013 – som regulerer innreise, opphold og utreise i og fra landet.

Directorate General for Migration Management/Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (DGMM), som er underlagt innenriksdepartementet, har ansvar for behandling av søknader om opphold i landet, som blant annet visum, kort- og langtids oppholdstillatelser, statsborgerskap, internasjonal beskyttelse og midlertidig beskyttelse for syrere (LFIP 2013). DGMM har avdelinger i 81 provinser; Provincial Directorates of Migration Management (PDMM), med ansvar for iverksetting og håndhevelse av lovverket.

Starten for omfattende afghansk innvandring til Tyrkia kan spores tilbake til første halvdel av 1980-tallet, da tyrkiske myndigheter tok initiativ til bosetting av rundt 4000 afghanske flyktninger med «tyrkisk opprinnelse og kultur». Dette inkluderte turkmenere, kirgisere, usbekere og hazaraer. Mange afghanere ser nå på Tyrkia som en bro å krysse for å nå Europa, men også som et land de ønsker å bosette seg i, blant annet fordi de har slektninger og venner der (Seyhan 2017).

Denne responsen har fokus på afghanere som oppholder seg Tyrkia. Selv om det store flertallet afghanere ankommer Tyrkia illegalt, er det, som nevnt over, også legal migrasjon fra Afghanistan til landet. Innledningsvis redegjør responsen derfor for regulær migrasjon fra Afghanistan, for deretter å fokusere på den irregulære migrasjonen til Tyrkia. Tematikken er omfattende. Responsen tar ikke sikte på å være uttømmende, men vil derimot formidle hovedtrekk og nøkkeltall om afghanere i Tyrkia. En del relevant statistikk om migrasjon til Tyrkia er åpent tilgjengelig via tyrkiske utlendingsmyndigheters nettsider, og statistisk informasjon er derfor i all hovedsak hentet derfra.

Regulær migrasjon

Tyrkisk lovgivning tilsier at alle utlendinger som ønsker å være i landet utover 90 dager, må søke om oppholdstillatelse. Den tyrkiske utlendingsloven (LFIP 2013, art. 30) regulerer type oppholdstillatelse (DGMM 2019, s. 29):

- korttidstillatelse
- familietillatelse
- studenttillatelse
- langtidstillatelse
- humanitær tillatelse
- offer for menneskehandel

Det er tre ulike prosedyrer: førstegangssøknad, søknad om å skifte type oppholdstillatelse (LFIP 2013, art. 29) og forlengelse av oppholdstillatelse (DGMM 2019, s. 30).

Statistikk fra DGMM viser at om lag 46 000 afghanere ble innvilget tyrkisk oppholdstillatelse i 2019. Av disse var det rundt 37 000 afghanere som hadde korttidstillatelse¹ og i underkant av 5000 afghanere med studenttillatelse (DGMM 2020a). Hva slags tillatelse de resterende om lag 4000 afghanerne hadde, fremkommer ikke på DGMMs nettsider.

---

¹ Korttidstillatelser omfatter opphold for å utføre vitenskapelig forskning, delta på utdannings- og opplæringsprogrammer, handelsvirksomhet, motta medisinsk behandling, turisme og andre ulike aktiviteter (LFIP 2013, art. 31).

Tyrkisk statsborgerskap

Statsborgerskap reguleres av den tyrkiske statsborgerskapsloven fra 2009. Statsborgerskap oppnås gjennom fødsel, enten via slektskap eller fødested, eller naturalisering.

Utover naturalisering, kan man innvilges tyrkisk statsborgerskap dersom man investerer i landet, enten gjennom å skape arbeidsplasser, investering av kapital, innskudd av kapital i tyrkiske banker eller kjøp av eiendom i Tyrkia. DGMM (u.å.) opplyser at statsborgerskap innvilges på blant annet følgende grunnlag:

- Utlendinger som har investert i fast kapital på minimum 500 000 USD.
- Utlendinger som har kjøpt fast eiendom verdt minimum 250 000 USD.
- Utlendinger som har skapt sysselsetting for minst 50 personer.
- Utlendinger som har innskutt minimum 500 000 USD eller tilsvarende i tyrkisk valuta i en bank som er operativ i Tyrkia, forutsatt at innskuddet står i tre år.
- Utlendinger som har kjøpt aksjer eller investeringsfond verdt minimum 500 000 USD.

I september 2018 lempet Tyrkia på kravene for innvilgelse av statsborgerskap på dette grunnlaget, og senket kostnadsnivået til summene, slik de fremkommer over, på investeringene. Forutfor dette, hadde kravet vært mye høyere. Salg av eiendom økte betraktelig, og nesten 40 000 eiendommer ble angivelig solgt til utlendinger i 2018 (Ahval 2019).

I juli 2019 rapporterte nyhetsmedier at 94 afghanske investorer hadde mottatt tyrkisk statsborgerskap (Soylu 2019; Daily Sabah 2019). Det har ikke lyktes Landinfo å finne statistikk over det totale antallet afghanere som har fått innvilget statsborgerskap på grunnlag av ulike investeringer i Tyrkia. En kilde Landinfo hadde møte med i Kabul i oktober 2019, mente imidlertid at dette har vært en «trend» de siste årene. Ifølge kilden er det mange afghanere som kjøper eiendom i Tyrkia og sender familien dit, mens de selv blir værende i landet og arbeider (afghansk entreprenør, møte i Kabul oktober 2019).

Internasjonal beskyttelse: ulik status

Tyrkia gir internasjonal beskyttelse til personer som søker asyl og som etter lovverket kvalifiserer til (DGMM 2019, s. 32; AIDA 2019, s. 99):

- flyktningstatus («refugee»)
- betinget flyktningstatus («conditional refugee status»)
- subsidiær beskyttelsesstatus («subsidiary protection status»)

Syrere i Tyrkia er omfattet av et eget midlertidig beskyttelsesregime – såkalt Temporary Protection (TP). Siden forhold for syrere i Tyrkia ikke er fokus for denne responsen, omtales ikke denne tematikken nærmere.

Innvilget beskyttelsesstatus avhenger av hjemland, nasjonalitet og hvorfor personene har reist til Tyrkia (DGMM 2019, s. 32).

Flyktningstatus, jf. art. 61 i LFIP 2013, blir kun gitt borgere av land i Europa. Tyrkia har signert Flyktningkonvensjonen av 1951, men har tatt geografiske forbehold som innebærer at landet kun gir formell flyktningstatus til personer som kommer fra Europa (DGMM u.å.a). Tyrkia gir altså ikke flyktningstatus til personer som flykter fra konflikt og/eller forfølgelse fra ikke-europeiske land (Çetin et al. 2018, s. 629, 666).

Personer fra alle andre land – altså ikke-syrere og ikke-europeere – kan søke om betinget flyktningstatus, jf. art. 62 i LFIP (DGMM u.a.b; Çetin et. alt. 2018, s. 629, 666). En slik tillatelse er midlertidig, men gir opphold i Tyrkia mens personen venter på gjenbosetting gjennom FN til et tredjeland.

Hjelpeorganisasjonen Refugee International (RI) mener gjenbosettingsprosessen er langdryg og tar flere år, i tillegg til at antall personer som gjenbosettes er lav. Den store majoriteten av ikke-syrere har tradisjonelt blitt gjenbosatt i USA (Leghtas & Sullivan 2017, s. 4). I 2016 og 2017 skal henholdsvis 496 og 213 afghanere ha blitt gjenbosatt (Leghtas & Thea 2019, s. 8).

Personer som ikke kvalifiserer til de nevnte beskyttelsesmekanismene, kan være vernet mot utsendelse etter non-refoulement-prinsippet, og vil kunne oppnå subsidiær beskyttelse, «subsidiary protection status», jf. art. 63 i LEIP 2013 (DGMM u.a.c).

Tidligere ble alle søkere, det vil si ikke-syrere og ikke-europeere – registrert av både UNHCR og tyrkiske myndigheter ved ankomst til Tyrkia. Tyrkia endret disse prosedyrene i september 2018, og ansvaret ble overført fra UNHCR til tyrkiske myndigheter (UNHCR u.å.).

Per 10. september 2018 var om lag 170 000 afghanere registrerte av UNHCR, hvilket utgjorde rundt 46 prosent av det totale antallet personer registrert av UNHCR (UNHCR 2019). Slik Landinfo forstår informasjonen, er det dette antallet som det fortsatt henvises til, når det gjelder afghanere som venter på gjenbosetting i et tredjeland (Mandiracı 2020).

Utover opplysningene fra UNHCR, har det ikke lyktes å finne offisiell statistikk fra tyrkiske myndigheter over totalantallet asylsøkere fra Afghanistan. I 2018 skal i underkant av 38 000 afghanere ha søkt om asyl (AIDA 2019, s. 9), og DGMM opplyser at rundt 35 000 afghanere har søkt om beskyttelse så langt i 2020 (per 14. april 2020) (DGMM u.å.d).

DGMM opplyser ikke om antall innvilgelser eller avslag (AIDA 2019, s. 9).

Registrering av asylsøknader

Personer som ankommer grunnet masseflukt og personer som søker om beskyttelse er unntatt straff for overtredelse av regelverket knyttet til innreise, såfremt personene registrerer seg for tyrkiske myndigheter innen «en akseptabel tidsramme». Ifølge art. 65 i LFIP skal verken illegal innreise i Tyrkia eller illegalt opphold være til hinder for å søke om internasjonale beskyttelse (Çetin et. alt. 2018, s. 658, 672).

Tyrkiske myndigheter opplyser at man kan søke om internasjonal beskyttelse ved grensene, hos utøvende myndigheter for lov og orden – som politi, gendarmeriet og kystvakten – eller ved PDMMs kontorer på provinsnivå (DGMM 2019, s. 32; AIDA 2019, s. 19). En person er å anse som søker om internasjonal beskyttelse fra det tidspunktet personen henvender seg til myndighetene og uttrykker ønske om å søke. Den faktiske registreringen av søknaden hos DGMM skjer på et senere tidspunkt (AIDA 2019, s. 57).

Når personen søker, blir han/hun tildelt en bostedsprovins der søkeren må bo og oppholde seg i hele søknadsperioden. Søkeren må så personlig melde seg for PDMM, som da registrerer søknaden i den tildelte bostedsprovinsen innen 15 dager etter søknad (AIDA 2019, s. 57).

Den som søker om beskyttelse, skal motta et ID-dokument – Protection Applicant Identification Card. ID-dokumentet er gyldig i seks måneder, for deretter å kunne søke om forlengelse i seks nye måneder. Man må søke om forlengelse hos PDMM innen gyldighetsdatoen utløper (DGMM 2019, s. 32).

Ifølge The Asylum Information Database (AIDA),² en database som blant annet inneholder informasjon om forhold knyttet til det å søke asyl i Tyrkia, har DGMMs overtakelse av registreringsprosessen fra UNHCR i september 2018, medført vanskeligere tilgang til å søke om beskyttelse/asyl i Tyrkia. Det er personer som opplyser at de ikke får tilgang til registrering på grunn av manglende kapasitet hos DGMM, og ventetiden skal ha økt kraftig etter 2018. Borgere fra alle andre nasjoner enn Afghanistan, blir instruert til å møte i tildelt bostedsprovins, ved et av DGMMs kontorer på provinsnivå, i løpet av seks til ni måneder. Afghanere derimot, skal angivelig få beskjed om at de tidligst får møte opp i 2021 for å registrere seg som asylsøkere (AIDA 2019, s. 14, 28).

Dersom personen ikke blir registrert som asylsøker, får personen heller ikke Protection Applicant Identification Card. Personer som ikke er i besittelse av dette ID-kortet, risikerer å bli plassert i et utlendingsinternat og bli tvangsreturnert.

---

² Databasen administreres av European Programme for Integration and Migration.

Uten ID-kortet, har man heller ikke tilgang til rettigheter som blant annet helsetjenester og skolegang (AIDA 2019, s. 14, 57).

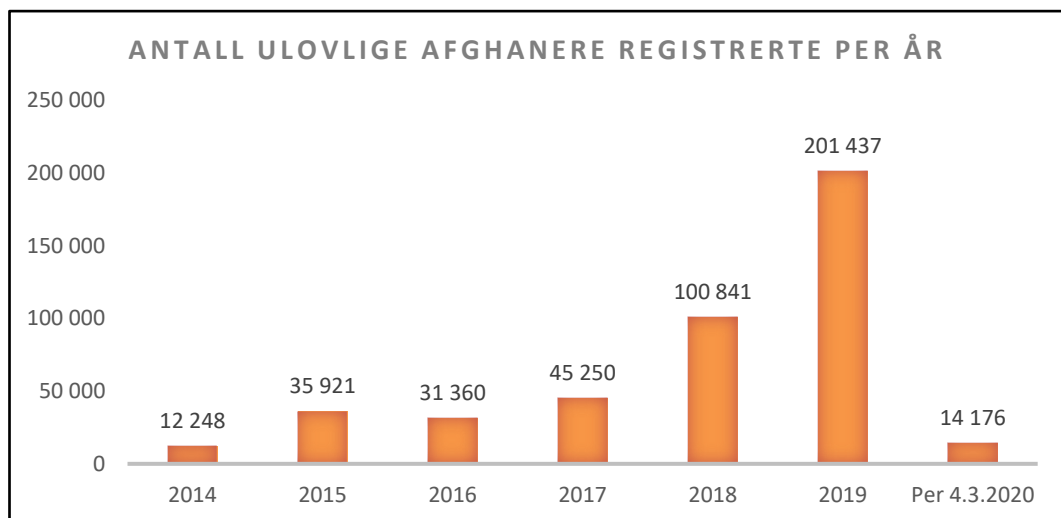
Flere afghanere har fortalt til hjelpeorganisasjonen Refugee International at de har hatt vanskeligheter med å få registrert seg som asylsøkere. Spesielt enslige afghanske menn møter hindre i søknadsprosessen, og skal angivelig få til svar fra PDMM at «enslige menn ikke registreres». Opplysninger indikerer ellers at familier skal ha bedre tilgang til registrering (Leghtas & Thea 2018, s. 4). Afghanere forteller om vanskeligheter med å få utstedt det tyrkiske ID-kortet som gir tilgang til rettigheter som helsehjelp og utdanning (Doost 2019; Leghtas & Thea 2018).

Irregulær migrasjon

Tyrkisk lovverk definerer irregulær migrasjon som ulovlig innreise, opphold eller utreise fra Tyrkia eller arbeid i landet uten tillatelse eller internasjonal beskyttelse (LFIP 2013, art. 3).

I 2018 var det en markant økning i antall personer som krysset grensa til Tyrkia fra Iran. Spesielt etter at USA i 2018 igangsatte nye sanksjoner mot Iran og de økonomiske forholdene i Iran derav forverret seg, reiste et økende antall afghanere over grensa fra Iran. Irregulær migrasjon ble særlig rapportert i byene Van, Ağrı og Erzurum. I et forsøk på å kontrollere og stanse de mange illegale grensepasseringene, startet Tyrkia blant annet byggingen av en 144 kilometer lang mur langs grensa til Iran (AIDA 2019, s. 22).

Afghanere er den gruppen som utgjør flest personer som krysser grensa ulovlig inn i Tyrkia. Tabellen viser antall ulovlige afghanere registrert per år:

Kilde: DGMM 2020b.

Det faktiske antallet personer som tar seg inn illegalt i Tyrkia, er vanskelig å vite. Selv om tyrkiske myndigheter registrerer tusener, og plasserer dem i ankomstsentre eller interneringssentre, mener NGOer (som vist til Cunningham & Sultani 2020) at det er mange flere som kommer over grensa ubemerket enn det som registreres.

Rettigheter og sosiale forhold

Rettigheter i Tyrkia er knyttet opp til hva slags oppholdstillatelse man har i landet.

Som tidligere nevnt blir man tildelt en provins der man må bo, når man søker om beskyttelse/asyl. Man må søke myndighetene om tillatelse til å reise utenfor provinsen. Personer som søker opphold, blir fordelt på 62 provinser, og metropoler og grensebyer er unntatt. Dette betyr at asylsøkere ikke kan bo lovlig i Tyrkias tre største byer – Istanbul, Ankara og Izmer (AIDA 2019, s. 62-63; HRW 2017).

Dersom man har en oppholdstillatelse med gyldighet for seks måneder, søker om internasjonal beskyttelse, eller har betinget eller midlertidig beskyttelsesstatus, kan man søke om arbeidstillatelse for seks måneder etter utstedelse av ID-kortet (DGMM 2019, s. 48). Men siden det er begrensninger på bevegelse, som beskrevet i forrige avsnitt, er også arbeidsmulighetene begrenset.

Personer som har søkt om eller har internasjonal eller midlertidig beskyttelse, har tilgang til helsetjenester. På lik linje med tyrkere, må de imidlertid ha en forsikring som de selv må dekke kostnadene til. Ifølge utlendingsloven (LEIP 2013, art. 89) skal det være spesialordninger for personer som ikke har råd til å betale forsikringssummen (AIDA 2019, s. 70). Tyrkias Social Security Institution publiserer regelmessig en detaljert oversikt over hvilke helsetjenester som inngår i ordningen. Reglene gjelder for tyrkere, syrere med midlertidig beskyttelse og personer med internasjonal beskyttelse. Personer uten lovlig oppholdsgrunnlag omfattes ikke av ordningen.

For adgang til skolegang, må man også ha lovlig opphold i landet (DGMM 2019, s. 59). Uavhengig av om man har søkt om beskyttelse eller blitt innvilget status, så har man tilgang til skolegang såfremt man har ID-kortet. Ifølge AIDA skal utdanningsdepartementet ha instruert offentlig skoler om å tilrettelegge for at barn får skolegang selv om familier ikke har fullført registreringsprosessen knyttet til søknaden hos PDMM (AIDA 2019, s. 69).

I 2017 anklaget Human Rights Watch (HRW 2017) Tyrkia for tomme løfter når det gjaldt asylsøkerbarns rett til skolegang. HRW mente at siden asylsøkere må bo og oppholde seg i tildelt provins, hvor det ofte kan være vanskelig å finne arbeid og levebrød, bidrar dette i seg selv til fattigdom som hindrer barns skolegang.

Fattigdom medfører at barn må arbeide for overlevelse, og de har dermed ikke mulighet til skolegang. Asylsøkere som flytter fra bostedsprovinsen i søken etter arbeid, mister sin lovlige status og barna har dermed ikke rett på skolegang.

Ifølge UNICEF (som vist til i AIDA 2019, s. 69) var det registrert rundt 55 000 ikke-syriske flyktningbarn i skolen per oktober 2018.

Utover rapporter med fokus på flyktningerelaterte problemstillinger, er det begrenset med forskningsbasert informasjon om afghanere som gruppe i Tyrkia. Ifølge en interesseorganisasjon som jobber for afghanske flyktninger i Tyrkia (som vist til i Doost 2019), Afghan Refugees Solidarity and Aid Association, lever afghanere i landet under harde kår. Mange sliter økonomisk, og flere arbeidsgivere forsøker å betale folk så lav lønn som mulig. Noen skal angivelig forsøke å unngå å betale lønn i det hele tatt.

Nyhetsmedier melder om at afghanere uten oppholdstillatelser lever skjulte liv i Tyrkias store byer, og de sliter selvsagt med å tjene nok til å forsørge seg selv og familiene sine (Mandiracı 2020). Tidligere nevnte nyhetsartikkel i The Seattle Times (Cunningham & Sultani 2020) opplyser eksempelvis at det i byen Van, i det østlige Tyrkia rundt 80 km fra den iranske grensen, er et økende antall afghanere som sover i gatene, parkene og på bussterminalene, mens tyrkiske myndigheter angivelig hindrer dem i å reise videre. Mange av disse skal være født i Iran eller ha vært bosatt i Iran i lang tid.

Anekdotisk materiale forteller om Zeytinburnu-området i Istanbul, som fungerer som inngangsbillett for afghanske migranter til Tyrkia. Zeytinburnu, området hvor mange afghanere slo seg ned på 1980-tallet, er nå destinasjon og transittpunkt for mange nyankomme afghanere på grunn av nettverkene afghanerne har bygget opp rundt sine venner og slektninger. I Zeytinburnu-bydelen skal det afghanske flagget vaie, og afghanske butikker og restauranter være synlige. På samme måte har det vokst frem nye afghanske bosettingsområder i Yenimahalle-området i bydelen Küçükusu (som ligger i Beykoz distriktet, langs den asiatiske kysten av Bosporos). Her skal det angivelig bo nesten 5000 afghanere (Seyhan 2017; Mackreath 2019).

AIDA (2019, s. 15) hevder at intensiferte politikontroller med påfølgende pågripelser av personer utenfor bostedsprovinsene, har medført økt internering av personer i interneringssentre («removal center»). Dette på tross av at det ikke er noen grunnlag i loven. AIDA (2019, s. 22) uttrykker også at den økte migrasjonen over grensa fra Iran har ført til mer restriktiv praksis med vilkårlige pågripelser og tvangsreturer. Det skal særlig være enslige afghanske menn som blir tvangsreturnert. Mer informasjon om returer følger nedenfor.

Den afghanske ambassadens konsulære tjenester

Innledningsvis vil Landinfo vise til temanotatet *Afghanistan: Tazkera, pass og andre ID-dokumenter*. Notatet omhandler rutiner for utstedelse av afghanske ID-dokumenter, i tillegg til å presentere informasjon om dokumentenes notoritet.

I november 2019 hadde Landinfo et møte med den afghanske ambassaden i Ankara. Informasjonen som fremkom i dette møtet presenteres i kapittelet nedenfor.

Landinfo mener det er viktig å presisere at det finnes lite skriftlig materiale om problemstillingene som belyses, og i tillegg er det svært vanskelig å verifisere informasjonen som fremkommer. Landinfo mener videre det er viktig at denne informasjonen – slik den afghansk ambassade i Ankara presenterte forholdene – ses opp mot den generelle informasjonen man har om afghanske ID-dokumenter. Verdt å merke seg er at afghansk forvaltning helt generelt er lite enhetlig, og det er lokale variasjoner hva gjelder både kunnskap om lovverk og hvordan det praktiseres. Erfaringsmessig kan det også være vanskelig å fremskaffe konsistent og etterrettelig informasjon om ID-relaterte spørsmål. Enkelte kilder kan eksempelvis fokusere på hvordan rutinene er og hvordan forhold bør være, mens de ikke belyser hvorledes dette faktisk håndheves i hverdagen.

Dokumenter utstedt ved den afghanske ambassaden i Ankara

Den afghanske ambassaden i Ankara utsteder maskinlesbare pass til afghanske borgere.³ Pass utstedes på bakgrunn av fremlagt tazkera.⁴ På lik linje med pass utstedt av ambassader i Europa, er det generalkonsulatet i Bonn i Tyskland som personaliserer (produserer) passene, og Bonn vil altså stå som «Place of issuance».

Den afghanske ambassaden anslo at det var om lag 165 500 uregistrerte afghanere i Tyrkia. En del av disse afghanerne oppsøker ambassaden og søker om laissez-passer, slik at de kan reise tilbake til Afghanistan for egen regning.

Afghanere som oppholder seg ulovlig i Tyrkia og som blir anholdt av tyrkiske myndigheter, blir plassert i interneringssenter⁵ slik at de kan returneres til Afghanistan. I slike tilfeller sender den afghanske ambassaden personell til interneringssenteret for å verifisere om personen er afghansk borger. Dersom personen er afghaner, utsteder ambassaden et laissez-passer på stedet – «on the spot» – slik at personen kan uttransporteres til Afghanistan.

---

³ Håndskrevne pass utstedt fra ambassaden ble faset ut 25. november 2017 og har siden denne datoen vært ugyldige som reisedokument.

⁴ Tazkeraen er det viktigste ID-dokumentet for afghanske borgere.

⁵ Dette blir referert til som «removal centers» i Tyrkia. Disse senterne har en samlet kapasitet på 20 000 personer, altså mindre enn 5 prosent av de «ulovlige innvandrerne» som ble anholdt i 2019.

Utover pass, har ambassaden i to år lagt til rette for utstedelse av tazkera. Ambassaden utsteder dokumentasjon på søknaden, som søkeren så oversender til en representant i Afghanistan. Søkeren kan representeres av en selvvalgt person; en slektning, venn eller en betalt agent. Denne representanten må fremvise tazkeraen fra en mannlig slektning av søkeren for afghanske myndigheter, samt presentere to vitner. Ambassaden understrekte overfor Landinfo at tazkera ikke blir utstedt dersom det ikke presenteres en tazkera fra en av søkerens mannlige slektninger.

Ambassaden utsteder også fødselsattester, hvor dokumentasjonskravet er tazkera og pass, samt dødsattest, hvor dokumentasjonskravet er en bekreftelse fra sykehuset. Når det gjelder underlagsdokumentasjon for fødselsattest, er dette ikke i tråd med rutinene til den afghanske ambassaden i Oslo, der fødselsattest utstedt av norske myndigheter er en del av dokumentkravet. For øvrig bemerkes det at i Afghanistan er det sykehusene som har ansvar for å utstede fødselsattester.

Ambassaden i Tyrkia utsteder også et dokument omtalt som vandelsattest («police clearance»). Landinfo kjenner ikke til detaljene rundt utstedelse av dette dokumentet.

Afghanere har tre ulike muligheter til å inngå ekteskap i Tyrkia

Den afghanske ambassaden opplyser å ha vigselsrett for afghanske borgere i Tyrkia. Dette har Landinfo fått bekreftet av en diplomatkilde (e-post 2017). Ambassadens nettsider har imidlertid ingen opplysninger om at ambassaden utfører vigslar eller utsteder ekteskapsattester.

For å inngå ekteskap på ambassaden må være to vitner. Afghanere som ønsker å gifte seg, men som ikke har et inn- eller utreisestempel i passet, må fremlegge en attest på sivilstatus – «proof of status»-attest for ambassaden. Ambassaden (møte november 2019) gav ingen nærmere detaljer om hvor og hvorledes personene kunne få utstedt bevis på sivilstatus, men Landinfos inntrykk var at dette var attester utstedt i Afghanistan.

Ifølge den afghanske ambassaden er det også gitt anledning for å inngå religiøse ekteskap i Tyrkia. Slike ekteskap kan bekreftes på ambassaden ved at personene presenterer dokumentasjon fra Afghanistan der sivilstatus fremgår, samt passbilder og vitner.

Ambassaden opplyste at de utstedte to forskjellige ekteskapsattester; et papirark eller et hefte («booklet»).

Ambassaden opplyste videre at ekteskapsattest utstedt av den afghanske ambassaden, skal bli sendt til det tyrkiske utenriksdepartementet for legalisering. Hvor regelmessig denne rutinen følges opp, kjenner ikke Landinfo til.

Landinfo har tidligere blitt informert av den tyrkiske ambassaden i Oslo (e-post mars 2017) at det finnes en bilateral avtale mellom Tyrkia og Afghanistan. Avtalen tilsier at ekteskap inngått ved eller registrert ved den afghanske ambassaden i Ankara, og som blir rapportert til og registrert hos det tyrkiske utenriksdepartementet, er gyldige i Tyrkia.

Den afghanske ambassaden opplyste at afghanere i tillegg har mulighet til å inngå sivile ekteskap i tyrkiske kommuner. Landinfo kjenner ikke til om dette også gjelder afghanere som er ulovlig/udokumenterte i landet, men det er grunn til å tro at afghanere må ha lovlig opphold for at dette skal være et alternativ, gitt Tyrkias lovverk.

Ifølge en diplomatkilde (e-post 2017) er ekteskap inngått etter tyrkisk lovgivning mellom to afghanere ikke gyldig i Afghanistan, med mindre de har fått utstedt en ekteskapsattest fra den afghanske ambassaden i Tyrkia. Ambassaden i Ankara forklarte at inngåtte ekteskap (det sivile tyrkiske og ekteskapet inngått på ambassaden) er gyldige i Afghanistan under forutsetningen at man oppsøker utenriksdepartementet i Kabul for verifisering. Departementet vil da sammenholde ekteskapsattesten med en e-post departementet har fått tilsendt fra ambassaden i Ankara.

Returer fra Tyrkia til Afghanistan

Etter en stor økning i antallet afghanske migranter i landet i løpet av de to siste årene, har Tyrkia begynt å tvangsreturnere afghanere til hjemlandet (Mandraci 2020).

Ingen har nøyaktig statistikk over hvor mange afghanere som er tvangsreturnert, ei heller over afghanere som har returnert frivillig. Tyrkia har returnert afghanere både til hovedstaden Kabul og Mazar-e Sharif, provinshovedstaden i Balkh-provinsen i det nordlige Afghanistan.

International Organization of Migration (IOM) i Kabul (e-post 2020) har opplyst at i underkant av 26 000 afghanere har returnert fra Tyrkia i 2019. Av disse returnerte i underkant av 600 frivillig med assistanse fra IOM, mens de resterende ble returnert av tyrkiske myndigheter uten noen form for retur støtte.

IOM i Kabul har i samtale med Landinfo (møte i Kabul oktober 2019) informert om at det frem til da i gjennomsnitt hadde ankommet omtrent 150 afghanere daglig fra Tyrkia til flyplassen i Kabul, og at det enkelte dager hadde ankommet inntil 500 personer. Flyavgangene til Turkish Airlines fra Tyrkia til Kabul har vært fulle av tvangsreturnerte, mange av dem i til dels dårlig helsemessig forfatning. Tyrkia har også leid charterfly, i tillegg til at de afghanske flyselskapene Kam Air og Ariana har vært benyttet.

Tvangsreturnerte mottar et engangsbeløp på 147 euro i Kabul (12 500 afghani) ved ankomst. Afghanerne som returnerer har reisedokumenter, det dreier seg om laissez-passer utstedt av afghanske utenriksstasjoner (IOM, møte i Kabul oktober 2019).

Per oktober 2019 hadde Tyrkia returnert om lag 1800 afghanere til Mazar-e Sharif (internasjonal NGO, e-post november 2019). Turkish Airlines har ordinært flyvninger søndager, onsdager og fredager fra Istanbul til Mazar-e Sharif, og gjennomsnittlig er det mellom 40 til 50 returnerte afghanere på hvert av flyene. På flyplassen i Mazar-e Sharif må de returnerte gjennom verifisering av statsborgerskap, som gjennomføres av det afghanske grensepolitiet/immigrasjonsmyndighetene. Etter dette, forlater de flyplassen.

Flere kilder som Landinfo har hatt møter med i Balkh-provinsen, har uttrykt stor bekymring for det de vurderte som et stort antall returnerte afghanere fra Tyrkia til Mazar-e Sharif. Det er ingen – verken myndigheter, internasjonale organisasjoner eller lokale hjelpeorganisasjoner – som er involvert i returprosessen til Mazar-e Sharif. De returnerte mottas ikke av et hjelpeapparat eller får noen form for bistand, slik situasjonen er for de som returneres til Kabul (NGO; internasjonal observatør, møter i Balkh oktober 2019).

En NGO (møte i Balkh oktober 2019) mente at majoriteten av de returnerte fra Tyrkia til Mazar-e Sharif opprinnelig kommer fra de sørlige og sørøstlige delene av landet, og at de angivelig ofte har utfordringer med å skaffe penger til transporten hjem.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- AIDA, dvs. Asylum Information Database (2019, update). *Country Report: Turkey*. Brussel: European Council on Refugees and Exiles. Tilgjengelig fra http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_tr_2018update.pdf [lastet ned 14. april 2020]
- Ahval (2019, 13. mai). Business booms for Afghan refugees in Turkey – AFP. *Ahval*. Tilgjengelig fra <https://ahvalnews.com/refugees/business-booms-afghan-refugees-turkey-afp> [lastet ned 14. april 2020]
- Çetin, E., Öztürk, N. Ö., Aras, N. E. G. & Mencütek, Z. S. (2018, mai). *Turkey – Country Report Legal & Policy Framework of Migration Governance*. Istanbul: Swedish Research Institute in Istanbul. Tilgjengelig fra https://www.researchgate.net/profile/Zeynep_Mencutek/publication/328809770_Turkey_Country_Report_Legal_Policy_Framework_of_Migration_Governance/links/5be46177a6fdcc3a8dc77be0/Turkey-Country-Report-Legal-Policy-Framework-of-Migration-Governance.pdf?origin=publication_detail [lastet ned 3. mars 2020]
- Cunningham, E. & Sultani, M. M. (2020, 23. januar). Caught in Iran crisis, afghan refugees go to Turkey. *The Seattle Times*. Tilgjengelig fra <https://www.seattletimes.com/nation-world/caught-in-iran-crisis-afghan-refugees-go-to-turkey/> [lastet ned 14. april 2020]
- Daily Sabah (2019, 12. juli). 981 foreign investors granted Turkish citizenship since legislative change. *Daily Sabah*. <https://www.dailysabah.com/economy/2019/07/12/981-foreign-investors-granted-turkish-citizenship-since-legislative-change> [lastet ned 14. april 2020]
- DGMM, dvs. Directorate General of Migration Management (u.å.a). *Refugee*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/refugee> [lastet ned 24. mars 2020]
- DGMM (u.å.b). *Conditional Refugee*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/conditional-refugee> [lastet ned 24. mars 2020]
- DGMM (u.å.c). *Subsidiary Protection*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/subsidiary-protection> [lastet ned 24. mars 2020]

- DGMM (u.å.d). *International Protection*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/international-protection17> [lastet ned 14. april 2020]
- DGMM (u.å.e). *Acquisition of Turkish Citizenship*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra https://en.goc.gov.tr/kurumlar/en.goc/Brosurler/9_TR_VATANDASLIGI_ENG-2.pdf [lastet ned 10. februar 2020]
- DGMM (2019). *2019. A guide to living in Turkey*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra https://en.goc.gov.tr/kurumlar/en.goc/YASAM-REHBERI/yasam-rehberi_2019_ENG_1.pdf [lastet ned 24. mars 2020]
- DGMM (2020a, 19. mars). *Resident permits*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/residence-permits> [lastet ned 24. mars 2020]
- DGMM (2020b, 4. mars). *Irregular migration*. Ankara: DGMM. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration> [lastet ned 24. mars 2020]
- Doost, S. (2019, 12. juni). ‘We don’t have space for you all’: the struggles afghan refugees in Turkey. *Refugees International*. Tilgjengelig fra <https://www.refugeesinternational.org/reports/2019/6/11/we-dont-have-space-for-you-all-the-struggles-afghan-refugees-face-in-turkey> [lastet ned 15. april 2020]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2017, 31. mai). *Turkey: Education Barriers for Asylum Seekers. Afghan, Iranian Children Lack Status, Risk Child Labor*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2017/05/31/turkey-education-barriers-asylum-seekers> [lastet ned 15. april 2020]
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2020). *Situation Report 2020*. Ankara: IOM Turkey. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Turkey_Sitrep_01_Jan_20.pdf [lastet ned 15. april 2020]
- [LFIP] (2013). *Law on Foreigners and International Protection*. Tilgjengelig fra <https://en.goc.gov.tr/kurumlar/en.goc/Ingilizce-kanun/Law-on-Foreigners-and-International-Protection.pdf> [lastet ned 24. mars 2020]
- Leghtas, I. & Sullivan, D. (2017). “Except God, We Have No One”. *Lack of Durable Solutions for Non-Syrian Refugees in Turkey*. Washington D. C.: Refugees International. Tilgjengelig fra <https://static1.squarespace.com/static/506c8ea1e4b01d9450dd53f5/t/58e2a4a3893fc0a495c993c2/1491248298175/2017.2.8+Turkey.pdf> [lastet ned 14. april 2020]
- Leghtas, I. & Thea, J. (2018, desember). “You cannot exist in this place”. *Lack of registration denies afghan refugees protection in Turkey*. Washington D. C.: Refugees International. Tilgjengelig fra <https://static1.squarespace.com/static/506c8ea1e4b01d9450dd53f5/t/5c12e207575d1fee96a38864/1544741385940/Turkey+Report++November+2018++in+English++2.0.pdf> [lastet ned 14. april 2020]
- Mackreath, H. (2019, 30. desember). The politics of colliding worlds in Zeytinburnu. *HarekAct*. Tilgjengelig fra <https://harekact.bordermonitoring.eu/2019/12/30/the-politics-of-colliding-worlds-in-zeytinburnu/> [lastet ned 21. april 2020]
- Mandıracı, B. (2020). *Sharing the Burden: Revisiting the EU-Turkey Migration Deal*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/sharing-burden-revisiting-eu-turkey-migration-deal> [lastet ned 21. april 2020]

Moe, I. (2020, 2. mars). Erdogan åpnet grensen etter at tyrkiske soldater ble drept. Slik henger det sammen. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/verden/i/RRwVP2/erdogan-aapnet-grensen-etter-at-tyrkiske-soldater-ble-drept-slik-henger-det-sammen> [lastet ned 3. mars 2020]

Seyhan, Y. (2017, 17. desember). The evolution of afgha migration in Istanbul. *HarekAct*. Tilgjengelig fra <https://harekact.bordermonitoring.eu/2017/12/17/the-evolution-of-afghan-migration-in-istanbul/#more-2025> [lastet ned 24. april 2020]

Soylu, R. (2019, 11. juli). Revealed: Middle East nationals fuel Turkish billion-dollar citizenship bonanza. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-citizenship-by-investment-scheme-foreigners-billion> [lastet ned 14. april 2020]

UNHCR (u.å.). *Overview*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/tr/en/overview-2> [lastet ned 21. april 2020]

UNHCR (2019, november). *Turkey: Key Facts and Figures November 2019*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/01/73154.pdf> [lastet ned 21. april 2020]

Muntlige kilder

Afghanske entrepenør, møte i Kabul oktober 2019.

Den afghanske ambassaden i Ankara, møte i november 2019.

Den tyrkiske ambassaden i Oslo, e-post november 2017.

Diplomatkilde, e-post mars 2017).

Internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019.

Internasjonal organisasjon, e-post november 2019.

IOM Kabul, møte i Kabul oktober 2019.

IOM, e-post januar 2020.

NGO, møte i Balkh oktober 2019.

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.